

Recidive onder jongeren in Lelystad

Nota van Bevindingen

ITJ-onderzoek naar de ketensamenwerking rond de preventie en aanpak van recidive in Lelystad

Utrecht, december 2009

Integraal Toezicht Jeugdzaken is een programmatische samenwerking van:

- Inspectie voor de Gezondheidszorg
- Inspectie van het Onderwijs
- Inspectie jeugdzorg
- Inspectie Openbare Orde en Veiligheid
- Inspectie Werk en Inkomen

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding	7
1.2	Selectie gemeente	8
1.3	Doel- en probleemstelling.....	8
1.4	Onderzoeksaanpak.....	9
1.5	Leeswijzer	10
2	De gemeente Lelystad	11
2.1	Recidive onder jongeren.....	11
2.2	Gemeentelijk beleid.....	12
2.3	Overlegvormen en projecten.....	15
3	De praktijk in Lelystad	19
3.1	De recidivist in Lelystad	19
3.2	Aanpak van het probleem.....	19
3.3	Samenwerking	21
4	Conclusies en oordeel	25
4.1	Beoordeling kwaliteitsaspecten.....	25
4.2	Algemene conclusie.....	28
4.3	De kwaliteit van de ketensamenwerking	28
5	Bestuurlijke boodschap en aanbevelingen	31
5.1	Bestuurlijke boodschap	31
5.2	Aanbevelingen.....	31
5.3	Tot slot	32
	Bijlage 1 Risico- en beschermende factoren	33
	Bijlage 2 Aantal veelplegers en hardekernjongeren in 2007	37
	Bijlage 3 Absolute aantallen veelplegers en hardekernjongeren in Lelystad	39
	Bijlage 4 Literatuur.....	41

1 Inleiding

Grenzen verkennen hoort bij opgroeien. Grenzen overschrijden soms ook. Kinderen, pubers en adolescenten hebben nu eenmaal de (gezonde) neiging om te experimenteren. Dat hoort bij het opgroeien. Als experimenteren over gaat in strafbaar gedrag, spreken we van jeugdcriminaliteit.

Veel jongeren maken zich wel eens schuldig aan gedrag dat eigenlijk niet door de beugel kan. Het gaat dan bijvoorbeeld om het vernielen van straatmeubilair, winkeldiefstal, zwartrijden of het bekladden van een bushokje. Dit zijn zaken die op zich misschien niet zo vreselijk zijn en in veel gevallen is het met dit soort gedrag snel afgelopen als de jongere een keer in de kraag wordt gegrepen en een straf opgelegd krijgt.

Als een jongere echter meer dan eens met de politie in aanraking komt vanwege het plegen van een strafbaar feit (recidive) is er vaak meer aan de hand dan normaal puberaal gedrag. Deze jongeren blijken vaak meerdere problemen te hebben. Crimineel gedrag komt zelden alleen, vaak is er ook sprake van bijvoorbeeld problemen in het gezin of op school.

Bestuurlijke prioriteit

De aanpak van jeugdcriminaliteit staat al jaren hoog op de agenda van beleidsmakers bij Rijk, provincies en gemeenten. Het begon in 1994 met de aanbevelingen van de commissie Van Montfrans¹. Daarna kwamen Jeugd Terecht en Operatie Jong, beleidsprogramma's van de diverse kabinetten². Ook in het programma van het kabinet Balkenende IV neemt veiligheid een belangrijke plaats in. Doelstelling is 25 procent minder criminaliteit en overlast in 2010 ten opzichte van 2002³. Bestrijding van jeugdcriminaliteit is een belangrijke pijler in de beoogde daling van de criminaliteit. Dit heeft zijn weerslag gekregen in het Programma Aanpak Jeugdcriminaliteit van het ministerie van Justitie. Dit programma heeft onder andere tot doel 10 procent minder recidive in 2010 ten opzichte van 2002 en zoveel mogelijk recidive te voorkomen. In dit programma krijgen de uitvoeringsorganisaties en andere lokale partners een centrale rol.

Het kabinet kiest nadrukkelijk voor een combinatie van preventie, bestuurlijke en strafrechtelijke handhaving en nazorg.

Ketensamenwerking en een regierol van de gemeente hierbij worden als sleutels voor succes gezien: er moet intensief worden samengewerkt door het lokale bestuur, de politie, het Openbaar Ministerie (OM) en maatschappelijke organisaties op het gebied van jeugd, zorg en onderwijs. Samenwerking tussen het Centrum Jeugd en Gezin (CJG) en (de partners van) de veiligheidsketen, waar mogelijk via het Veiligheidshuis, wordt van essentieel belang geacht voor een goede aansluiting tussen de strafrechtelijke aanpak van jongeren en de achterliggende gezinsproblematiek⁴.

---

¹ Commissie Jeugdcriminaliteit. Met de neus op de feiten (Commissie Van Montfrans). Lelystad, Ministerie van Justitie, 1994.

² Operatie Jong (gestart door het kabinet in 2003) was een interdepartementaal samenwerkingsverband van VWS, OCW, Justitie, BZK, SZW, VROM en Financiën met als opdracht meer samenhang te brengen in het jeugdbeleid en daarbij uit te gaan van wat in de uitvoering als belangrijkste knelpunten werd ervaren.

³ Samen leven, samen werken. Beleidsprogramma Kabinet Balkenende IV 2007-2011. Lelystad, 2007, p. 62 en 65.

⁴ Brief van de minister van Justitie aan de Tweede Kamer over Veiligheid begint bij voorkomen, 6 november 2007.

Ondanks de uitvoering van diverse programma's van de rijksoverheid, en provinciale en lokale activiteiten, dalen jeugdcriminaliteit en recidive nog niet. Recidive is allereerst voor de jongeren zelf een probleem; een etiket van hardkernjongere, crimineel of veelpleger is een aanslag op zijn of haar toekomstperspectief⁵. Relaties, het behalen van een diploma, het krijgen van werk en huisvesting komen onder druk te staan. Daarnaast zorgen jeugdcriminaliteit en recidive voor maatschappelijke problemen, zoals (gevoelens van) onveiligheid bij burgers en leiden ze tot hogere kosten voor de maatschappij omdat er een groter beroep wordt gedaan op politie, OM, rechterlijke macht en andere betrokken organisaties. Het is dan ook cruciaal dat gemeenten, ketenpartners uit het justitiële en zorgdomein en andere voorzieningen prioriteit geven aan de aanpak en preventie van recidive.

Aard en omvang

"De aard en omvang van de huidige jeugdcriminaliteit vormen een serieuze bedreiging van de maatschappelijke orde", zo stond in *Programma Jeugd Terecht 2003-2006*, het actieprogramma van de overheid voor de aanpak van jeugdcriminaliteit. Het aantal jongeren dat jaarlijks in aanraking komt met de politie stijgt nog steeds. De afgelopen jaren zijn er ieder jaar tienduizenden jongeren door de politie gehoord (in 2006 ruim tachtigduizend)⁶. Het daadwerkelijke aantal jongeren dat crimineel gedrag vertoont is nog groter, omdat de politie niet alle jongeren met crimineel gedrag in beeld heeft⁷.

Terwijl het aantal jongeren dat voor vermogenscriminaliteit (bijvoorbeeld diefstal) met de politie in aanraking komt een dalende tendens vertoont, neemt politiecontact vanwege het gebruik van geweld toe. Het totale aantal minderjarige verdachten van geweldsdelicten in Nederland is sinds 1995 met meer dan 50 procent gestegen. Een andere ontwikkeling is dat de gemiddelde leeftijd waarop een jongere voor het eerst in aanraking komt met politie daalt. Regelmatig wordt de politie geconfronteerd met kinderen jonger dan twaalf jaar die een strafbaar feit hebben gepleegd.

Recidive

Het is zorgwekkend dat bij de stijging van jeugdcriminaliteit, naast een verharding door het gebruik van geweld en de steeds jongere leeftijd van de verdachten, met name het aantal recidivisten toeneemt. Het blijft bij veel jongeren dus niet bij een eenmalige aanraking met de politie, maar een groot aantal vervalt tot een patroon waarin strafbaar gedrag normaal wordt. Na verblijf in een justitiële jeugdinrichting is de recidive na zeven jaar zelfs 78 procent⁸.

---

⁵ Minderjarige veelpleger: Een jongere in de leeftijd van 12 t/m 17 jaar die in het gehele criminele verleden meer dan 5 processen-verbaal tegen zich zag opgemaakt, waarvan tenminste 1 in het peiljaar. Hardkernjongere: Een jongere in de leeftijd van 12 t/m 24 jaar die in het peiljaar twee zware delicten heeft gepleegd en bovendien in de jaren daarvoor drie antecedenten heeft en een jongere die in het peiljaar tenminste drie zware delicten heeft gepleegd. Bron: Ministerie van Justitie

⁶ CBS Jeugdmonitor

⁷ Uit de Monitor *Zelfgerapporteerde jeugdcriminaliteit* van het WODC 2006 (meting 2005) komt naar voren dat het percentage twaalf- tot zeventienjarige jongeren dat aangeeft de afgelopen twaalf maanden een strafbaar feit te hebben gepleegd in de periode van 1996 tot 2005 ongeveer gelijk is gebleven: ca. 40 procent (kleine winkeldiefstal hoort hier wel bij, vuurwerk afsteken niet).

⁸ Ministerie van Justitie, *Brochure Nazorg Jeugd*, Lelystad 2007

Recidive heeft, evenals jeugdcriminaliteit, niet één oorzaak. Allerlei factoren op het gebied van de persoon, het gezin, de buurt, de school en de vrije tijd bepalen het risico dat een jongere loopt om 'crimineel te worden' (zie bijlage Risico- en beschermende factoren). Vrijwel geen enkele jongere groeit op onder invloed van uitsluitend risicofactoren dan wel alleen beschermende factoren. Een combinatie van risico- en beschermende factoren bij een jongere bepaalt het risico dat hij/zij zich schuldig zal maken aan misdrijven. Waarom het vervolgens bij de ene jongere wel en bij de andere jongere niet bij een eenmalige aanraking met de politie blijft, dus welke mix recidive veroorzaakt, weet men (nog) niet.

Het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatie Centrum van het Ministerie van Justitie (WODC) doet al jaren onderzoek naar recidive. Volgens het WODC kan men grofweg stellen dat:

- jongens een hogere kans op recidive hebben dan meisjes;
- de kans op recidive onder daders geboren in sommige niet-westerse landen groter is;
- bij jonge daders het recidiverisico hoger is dan bij oudere;
- het risico hoger is naarmate men jonger was ten tijde van de eerste strafzaak;
- de recidivekans stijgt met het aantal eerdere strafzaken;
- het risico het grootst is na een vermogensdelict met gebruikmaking van geweld.

Wat de goede combinatie van beschermende en risicofactoren voor jongeren is, of wat een goede aanpak is om recidive te voorkomen of te verminderen weet men niet precies.

Wel weet men inmiddels dat interventies gericht op zowel versterking van de beschermende factoren als vermindering van de risicofactoren én vroegtijdig ingrijpen de beste vooruitzichten bieden om recidive te voorkomen⁹.

1.1 Aanleiding

Omdat een groot aantal factoren op een groot aantal domeinen (persoonsgebonden factoren, gezin, woonomgeving etc.) een rol speelt bij het ontstaan van recidive is het van belang dat de aanpak van recidive zich ook richt op die factoren en domeinen. Dat brengt met zich mee dat om recidive te voorkomen of effectief aan te pakken diverse beroepsgroepen en organisaties goed moeten samenwerken om te komen tot een samenhangend pakket van activiteiten. Een dergelijke integrale (keten)benadering op lokaal niveau blijft echter vaak onderbelicht. Deze benadering staat in de onderzoeken van Integraal Toezicht Jeugdzaken (ITJ) centraal.

In ITJ werken vijf rijksinspecties samen die taken hebben op het gebied van jeugd. ITJ onderzoekt in hoeverre organisaties en voorzieningen er in samenwerking in slagen om maatschappelijke problemen rondom jongeren aan te pakken en op te lossen. ITJ kijkt of het belang van de jongere voorop staat bij de activiteiten die organisaties (gezamenlijk) ondernemen.

---

⁹ Ministerie van Justitie, website databank effectieve gedragsinterventies

De ernstige gevolgen van recidive voor de maatschappij en de jongere zelf en de benodigde integrale aanpak vormden voor ITJ aanleiding om recidive bij jongeren te onderzoeken. ITJ doet onderzoek in die gemeenten waar een maatschappelijk probleem groter is dan in andere gemeenten en waar de risico's voor jongeren om met dat probleem in aanraking te komen hoger zijn. Een hoog percentage recidiverende jongeren in een gemeente en de mate waarin risicofactoren voor recidive daar voorkomen, waren voor ITJ redenen om onder andere de gemeente Lelystad te selecteren voor het onderzoek naar recidive onder jongeren.

1.2 Selectie gemeente

Ten behoeve van dit onderzoek heeft ITJ gebruik gemaakt van de gegevens van het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD) over de aantallen harde kernjongeren en veelplegers binnen een gemeente (peiljaar 2007). Zowel bij de harde kernjongeren als bij de veelplegers ging het om de leeftijdscategorieën 12 tot en met 17 jaar en 18 tot 24 jaar.

De selectie van de gemeenten heeft als volgt plaatsgevonden: uitgaande van de gegevens uit het peiljaar 2007 is allereerst, uit alle gemeenten, 20 procent van de gemeenten met de grootste aantallen veelplegers en harde kernjongeren geselecteerd. Het KLPD geeft aan dat bij kleine aantallen de kans op onbetrouwbaarheid groter wordt vanwege mogelijke registratiefouten in het systeem. Met deze 'top' 20 procent selectie is deze onbetrouwbaarheid er niet. Vervolgens is gekeken naar de gemeenten met 25 procent of meer boven het landelijk gemiddelde in de vier bovengenoemde categorieën (harde kern/veelplegers, leeftijd 12 tot en met 17 jaar en 18 tot 24 jaar). De aanname hierbij is dat wanneer een gemeente bovengemiddeld scoort op beide lijsten, deze een relatief grote groep jongeren heeft die al meerdere malen met politie in aanraking is gekomen.

Deze selectie leverde in totaal zestien gemeenten op. Van deze zestien nog overgebleven gemeenten heeft het KLPD aan ITJ gegevens geleverd over de jaren 2002 tot 2007. Hiermee kon over een langere periode gekeken worden naar de ontwikkeling van het aantal veelplegers en harde kernjongeren, zodat een uitschieter in 2007 niet bepalend was voor de selectie. Gekeken is naar die gemeenten waar de cijfers over de vijf jaar voorafgaande aan het peiljaar een stijgende trend laten zien. Deze laatste stap heeft uiteindelijk geleid tot de selectie van vijf gemeenten, die door ITJ zijn benaderd voor deelname aan het onderzoek. Lelystad is een van deze gemeenten.

1.3 Doel- en probleemstelling

De doelstelling van dit onderzoek is inzicht verkrijgen in de manier waarop organisaties gezamenlijk trachten te voorkomen dat jongeren herhaaldelijk in aanraking komen met de politie. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek doet ITJ de gemeente en betrokken voorzieningen aanbevelingen voor verbetering van de (keten)samenwerking bij de aanpak en preventie van recidive onder jongeren. Het beoogde effect is een verbetering van de manier waarop verschillende

organisaties en voorzieningen binnen de gemeente samenwerken om recidive bij jongeren te voorkomen en terug te dringen.

De centrale vraag van het onderzoek luidt als volgt:

"Hoe werken organisaties en voorzieningen in de gemeente Lelystad samen aan het voorkomen van recidive (preventie) en aan de aanpak van recidive (curatie) bij jongeren, en wat zijn de resultaten van deze samenwerking?"

Deze centrale vraag valt uiteen in de volgende deelvragen:

- Welke activiteiten ondernemen organisaties en voorzieningen in Lelystad gezamenlijk om recidive te voorkomen en te verminderen?
- Wat zijn de resultaten van deze activiteiten?
- Zijn er knelpunten in de (keten)samenwerking tussen organisaties en voorzieningen die ertoe leiden dat recidive door jongeren niet wordt voorkomen dan wel teruggedrongen? En zo ja, welke?
- Welke verbeteringen kunnen gerealiseerd worden?

1.4 Onderzoeksaanpak

Om antwoord te kunnen geven op de deelvragen en daarmee de centrale vraag van dit onderzoek is gebruik gemaakt van verschillende onderzoeksmethoden.

Deskresearch

ITJ heeft informatie verzameld over de aanpak en preventie van recidive in Lelystad. Het betreft informatie uit onder andere lokale beleidsnota's, onderzoeksrapporten, databestanden en websites.

Enquête onder professionals

Er is een elektronische vragenlijst uitgezet bij organisaties die werkzaam zijn in Lelystad en een bijdrage kunnen leveren aan de aanpak en preventie van recidive. De enquête bevatte onder andere vragen over de activiteiten van de organisaties op het gebied van preventie, signalering en behandeling, samenwerking, informatie-uitwisseling en evaluatie.

Interviews met gemeentelijke beleidsmakers en professionals

Om inzicht te krijgen in de manier waarop de gemeente en organisaties zowel preventief als curatief te werk gaan met betrekking tot recidive, heeft ITJ interviews gehouden bij de gemeente en organisaties en voorzieningen die een rol zouden kunnen spelen bij de aanpak en preventie van recidive.

Levensloopbeschrijving

ITJ stelt een levensloopbeschrijving op van een jongere uit Lelystad die al diverse keren in aanraking met de politie is geweest vanwege een strafbaar feit en contact heeft (gehad) met

verschillende instellingen. Daarvoor wordt bij de instellingen waarmee deze jongere contact heeft gehad het dossier van deze jongere gelicht.

ITJ presenteert de levensloopbeschrijving aan de gemeente apart van de nota van bevindingen omdat de beschrijving nuttige informatie geeft en inzichtelijk illustreert of en hoe organisaties samenwerken. De gemeente en voorzieningen kunnen de beschrijving en de analyse ervan als concreet aangrijpingspunt benutten bij de opstelling van een actieplan voor de aanpak en preventie van recidive onder jongeren.

1.5 Leeswijzer

Deze nota van bevindingen is als volgt opgebouwd. Hoofdstuk 2 bevat informatie over veelplegers en hardekernjongeren in Lelystad en het gemeentelijk beleid ten aanzien van recidive onder jongeren. Ook komen overlegvormen en projecten aan de orde die een rol spelen in de aanpak van recidive. Hoofdstuk 3 beschrijft de bevindingen van ITJ over de preventie en aanpak van recidive van jongeren in Lelystad. In het vierde hoofdstuk worden de conclusies gepresenteerd en wordt aan de hand van de door ITJ gehanteerde kwaliteitscriteria een oordeel gegeven over het functioneren van de ketensamenwerking. Het laatste hoofdstuk bevat de bestuurlijke boodschap en aanbevelingen.

2 De gemeente Lelystad

2.1 Recidive onder jongeren

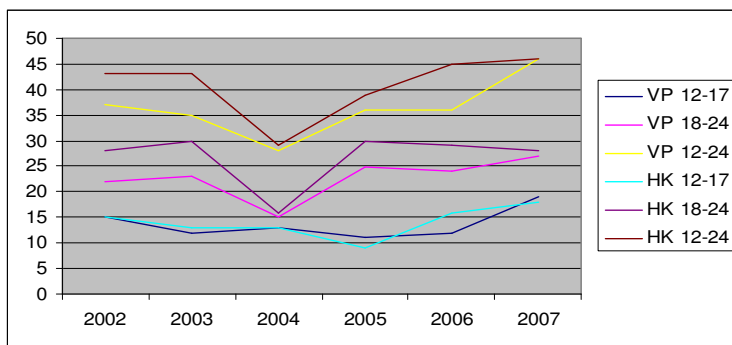
De gemeente Lelystad is een gemeente met ongeveer 73.000 inwoners¹⁰. Ruim 23.000 inwoners zijn jongeren tussen 0 en 25 jaar oud. Zoals in hoofdstuk 1 aangegeven, betreft dit onderzoek de kwaliteit van de samenwerking tussen organisaties en voorzieningen in Lelystad betreffende de preventie en aanpak van recidive onder jongeren in de leeftijd 12 tot 25 jaar. Lelystad had in 2007 zo'n 5500 jongeren in de leeftijd van 12 tot 18, en ruim 6000 jongeren in de leeftijd van 18 tot 25.

Volgens kinderen in Tel 2009 (cijfers 2007) zijn in Lelystad 4,59 procent van de jongeren van 12 tot en met 21 jaar voor de rechter verschenen in verband met een delict. Het landelijk gemiddelde in 2007 was 3,4 procent. Lelystad scoort derhalve zo'n 30 procent boven dat landelijke gemiddelde. Op gebied van criminaliteit onder jongeren staat Lelystad op de 26-ste plaats van de 443 Nederlandse gemeenten.

Een veelvoud van de jongeren die voor de rechter verschijnen, komt een of meer keren in aanraking met de politie. Ongeveer 92 jongeren hiervan behoren tot de groep veelplegers en hardekernjongeren¹¹. Met dit aantal jongeren behoort Lelystad procentueel gezien tot de zestien slechts scorende gemeenten in Nederland (zie bijlage 2).

Uit de figuren 2.1 en 2.2 wordt duidelijk dat het aantal veelplegers en hardekern jongeren in Lelystad de afgelopen jaren gestegen is na een aanvankelijke daling in 2004¹².

Figuur 2.1 Veelplegers (VP) en Hardekernjongeren (HK) in Lelystad van 2002 tot en met 2007 per leeftijdscategorie, in aantallen)

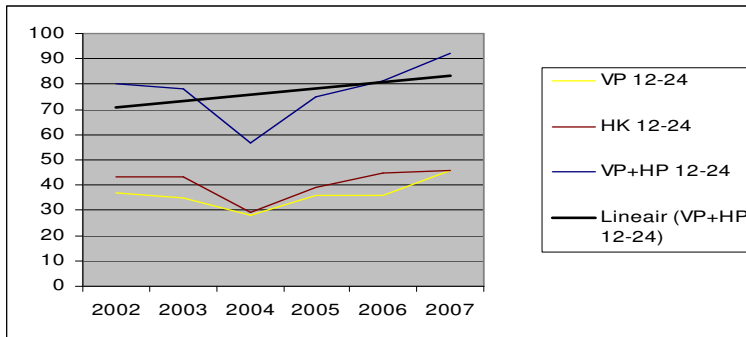

¹⁰ Dit betreft het jaar 2007. 2007 is het peiljaar voor alle data die in deze nota genoemd worden.

¹¹ Opgave KLPD

¹² Bron KLPD

Figuur 2.2 Veelplegers (VP) en Hardekernjongeren (HK) in Lelystad van 2002 tot en met 2007 (totaal en met trendlijn)

2.2 Gemeentelijk beleid

Gezien de toename in de aantallen veelplegers en hardekernjongeren, heeft ITJ in eerste instantie gezien wat de gemeente heeft ontwikkeld of voornemens is te gaan doen om deze aantallen te verminderen. Ook heeft ITJ gekeken naar de aandacht die uitgaat naar recidiverende jongeren die nog geen veelpleger of hardekernjongere zijn (maar al wel meerdere overtredingen begaan hebben), en de first-offenders. Een effectieve aanpak voor deze groepen betekent immers dat deze jongeren geen veelplegers en/of hardekernjongeren (zullen) worden.

De aanpak en preventie van recidive onder jongeren behoren in de gemeente Lelystad tot de taak van verschillende bestuurders en gemeentelijke diensten.

Jeugd en jeugdbeleid behoort tot de portefeuille van twee wethouders. Openbaar onderwijs behoort tot de portefeuille van een derde wethouder. Veiligheid is de verantwoordelijkheid van de burgemeester.

Een goede aanpak en preventie van recidive onder jongeren vereisen in Lelystad dus niet alleen een goede samenwerking tussen organisaties maar ook een goede samenwerking en afstemming tussen burgemeester en wethouders en tussen de onder hen ressorterende diensten.

Jeugdbeleid

Het college van B&W heeft in 2007 een nieuwe nota jeugdbeleid gepresenteerd:

*Naar een effectiever jeugdbeleid Herijking van het programma Jeugd Voorop*¹³.

Aan de hand van door de gemeente verzamelde gegevens over jeugd wordt geconstateerd dat kinderen in Lelystad vaker dan elders in achterstandsituaties verkeren, en dat de jeugdcriminaliteit in Lelystad hoog is.

Een belangrijke doelstelling uit deze nota is dan ook "een veilige stad, minder jeugdcriminaliteit".

De indicator voor het bereiken van deze doelstelling is een vermindering van het aantal jeugdige verdachten met 5 procent in 2010 ten opzichte van 2006 en een vermindering van het aantal overlastmeldingen met 10 procent in dezelfde periode.

¹³ Herijking van het programma Jeugd Voorop

Om deze doelstelling te realiseren is een aantal zaken in de afgelopen jaren door de gemeente en een of meerdere justitiepartners georganiseerd en opgezet:

- Veilig op Straat (VOS) gericht op risicojongeren,
- buurtvaders gericht op allochtone jeugd,
- casusoverleg en nazorgtrajecten voor probleemjongeren, criminele jongeren en jeugdige veelplegers en
- een koppeling van het Justitieel Casusoverleg (JCO) met Breakpoint.

Ook wordt in de nota aandacht besteed aan nazorg aan jongeren na detentie.

Uit Jeugd Voorop:

"Het thema jeugdcriminaliteit van Operatie Jong is toegespitst op 'nazorg'. Nazorg is een onderwerp dat van groot belang is. Uit de Recidivemonitor blijkt dat veel jongeren moeite hebben op het rechte pad te blijven na verblijf in een justitiële jeugdinrichting. Daarnaast blijkt uit internationaal onderzoek dat een strafrechtelijk interventie meer effect heeft als na afloop daarvan een traject van nazorg volgt. De voorbereiding hiervan begint eigenlijk al bij de start van de justitiële interventie. Dit vraagt om een goede aansluiting van maatschappelijke voorzieningen op justitiële resocialisatietrajecten. Het doel van het plan van aanpak van het thema jeugdcriminaliteit is dat alle jongeren na verblijf in een justitiële jeugdinrichting passende nazorg aangeboden krijgen."

Een andere belangrijke doelstelling uit de nota jeugdbeleid is "betere samenwerking en afstemming in de keten"; realisatie van deze doelstelling moet plaatsvinden door "versterking van de gemeentelijke regiefunctie via het opzetten van een Centrum Jeugd en Gezin". Dit doel is met name gericht op de zorgketen en op aansluiting van onderwijs op de zorgketen.

In de nota jeugdbeleid worden veel plannen voor de vermindering van jeugdcriminaliteit in zijn algemeenheid gelanceerd. De aandacht voor preventie en aanpak van recidive onder jongeren beperkt zich tot de notie dat elke jongere na detentie nazorg aangeboden moet krijgen (zie kader hierboven).

Veiligheidsbeleid

De speerpunten van het veiligheidsbeleid van de gemeente Lelystad zijn minder criminaliteit en minder inwoners die hun wijk onveilig ervaren en meer veilige bedrijventerreinen. Deze speerpunten zijn vastgelegd en uitgewerkt in de nota *Programma Veiligheid 2005-2009*. Jaarlijks wordt aan de gemeenteraad gerapporteerd over de voortgang van dit veiligheidsprogramma. In de rapportage van 2008 *Veiligheid 'Terugblikken en vooruit kijken'* is te lezen dat de aanpak van minderjarige veel- en meerplegers in 2007 van start is gegaan en dat er om die reden nog geen aantoonbare vermindering van het aantal delicten zichtbaar is. Er zijn op dat moment in Lelystad nog steeds circa 30 minderjarige veel- en circa 180 meerplegers. Conclusie is evenwel dat de aanpak van jeugdige veelplegers op schema ligt. Als ambities voor 2008 worden geformuleerd dat dan alle minderjarige veel- en meerplegers in beeld zijn en een (resocialisatie)traject volgen en dat

ook alle minderjarige veel- en meerplegers, die als ze meerderjarig worden, in beeld blijven en een (resocialisatie)traject volgen.

Deze ambities moeten volgens de rapportage in nauwe samenwerking met de justitiële partners (Openbaar Ministerie, Politie, Reclassering), hulpverleningsinstellingen (onder andere Leger des Heils) en de gemeente (met name de afdeling Werk en Inkomen) gerealiseerd worden. De gemeente heeft speciaal voor de aanpak van (volwassen en jeugdige) veelplegers een coördinator aangesteld.

Ten behoeve van de nazorg ex-gedetineerden wordt ten doel gesteld dat in 2008 een plan van aanpak wordt gemaakt, op grond waarvan aan alle ex-gedetineerden die terugkeren naar Lelystad, nazorg kan worden geboden. Het beoogde effect hiervan is dat recidive in Lelystad verminderd wordt.

In het *jaarplan Veiligheid 2009* wordt geconstateerd dat in 2008 het aantal jeugdige verdachten (tot en met 24 jaar) met bijna 11 procent is toegenomen ten opzichte van 2007. Het aantal verdachten onder de twaalf jaar liet een daling zien van 50 procent (van 38 naar 19).

De aanpak van jeugdige veelplegers loopt in de pas: alle jeugdige veelplegers zijn in beeld. In 2009 moet er extra aandacht voor jeugdige veel- en meerplegers en voor de beperking van de instroom van nieuwe veel- en meerplegers komen door versterking van vroegsignalering en het instellen van een overleg waarin afstemming tussen straf- en zorgpartners plaats vindt. Een derde belangrijk aspect in de aanpak van minderjarige veel- en meerplegers is de verbetering van de nazorg aan jeugdigen die uit Justitiële Jeugdinstellingen terugkeren in Lelystad. Deze nazorg wordt conform landelijk vastgestelde werkwijze vormgegeven. Onder regie van de Raad voor de Kinderbescherming wordt de aanpak gecoördineerd in het netwerkberaad (justitiële partners) en het trajectberaad (strafrechtpartners en gemeente). De regieverantwoordelijkheid voor deze vrijwillige nazorg berust bij de gemeente.

Als ambities voor 2009 zijn geformuleerd: 20 procent vermindering van de recidive onder veelplegers ten opzichte van 2005 en 90 procent van de veelplegers doorloopt het resocialisatieprogramma.

Ook in de veiligheidsplannen van de gemeente worden initiatieven voor de vermindering van jeugdcriminaliteit in het algemeen en de aanpak van jeugdige veelplegers in het bijzonder geformuleerd. Plannen, doelen en benodigde partners zijn daarbij aangegeven. De aandacht voor preventie en aanpak van recidive onder jongeren beperkt zich ook hier tot de notie dat er een goede nazorg voor alle jongeren die uit detentie komen, opgezet moet worden.

Door de Provincie Flevoland, alle gemeenten, Justitie en politie binnen de provincie is in 2006 het *convenant GAAF* (Gemeenschappelijk Actieprogramma Aansluiting Flevoland) ondertekend. In dit programma is overeengekomen dat er samengewerkt moet worden aan het versterken van de aansluiting in de hulp aan kinderen. De samenwerking moet leiden tot een effectievere, efficiëntere en vooral sluitende hulp zodat geen kinderen in Flevoland buiten de boot vallen. De sluitende hulp gaat uit van één kind, één gezin, één plan. De gemeente Lelystad heeft het convenant mede ondertekend.

2.3 Overlegvormen en projecten

In deze paragraaf zal kort aandacht besteed worden aan een aantal samenwerkingsvormen en overlegstructuren in Lelystad die raakvlakken hebben of kunnen hebben met de problematiek recidive onder jongeren tussen 12 en 24 jaar.

Overlegvormen

Breakpoint

Breakpoint is sinds 1999 het centrale meldpunt voor zorg- en risicosignalen aangaande jongeren van 0 tot 27 jaar voor en door alle samenwerkende partners, betrokken bij de problematiek van deze jongeren in de gemeente Lelystad. Taken zijn onder andere centrale registratie van jongeren met risicogedrag, afstemming van maatregelen op gebied van hulp en straf, ontwikkeling en opstellen van maatwerkprogramma's, registratie en bewaking van gemaakte afspraken en de terugkoppeling van resultaat naar de melder. Sinds 2004 valt ook de melding van zorg- en risicosignalen bij twaalfminners onder Breakpoint door hun coördinatie op de buurtnetwerken 12-. Breakpoint valt onder regie van de gemeente Lelystad en is ondergebracht bij Stichting 3D. Er wordt gewerkt op zowel wijk- als stedelijk niveau. Het overleg op wijkniveau bestaat uit politie, jongerenwerk en de wijkcoördinator. Op stedelijk niveau vinden twee overleggen plaats, een signaleringsoverleg voor 12-16/18 jarigen en een multidisciplinair overleg voor 16/18-27 jarigen. Deelnemers aan de overleggen zijn onder andere de zorgcoördinatoren van alle scholen voor voortgezet onderwijs, leerplichtambtenaar, jeugdpolitie, dagtrainingscentrum Leger des Heils, Bureau Jeugdzorg, Tactus verslavingszorg, MDF (Maatschappelijke Dienstverlening Flevoland)/gezinscoaches, Stichting 3D (ambulant jongerenwerk), MEE, Stichting 3D (jeugd preventiewerk), Rentray onderwijs en tot een jaar geleden de Raad voor de Kinderbescherming.

Het Centraal Jeugd Loket

Het Centraal Jeugd Loket is ingesteld om zeer lastige zaken rondom jongeren tussen de 12 en 18 jaar, waar de diverse aanpakken en samenwerkingen niet tot het gewenste effect leiden, op te lossen. Het Centraal Jeugd Loket bestaat uit een afvaardiging van de jeugdgezondheidszorg, Bureau Jeugdzorg, het voortgezet onderwijs en Breakpoint. Tot voor kort nam ook de Raad voor de Kinderbescherming hieraan deel. Voorzitter van het loket is de jeugdregisseur die direct verantwoording aflegt aan de wethouder.

Zorgadviesteams (ZAT's)

In het ZAT worden jongeren met problemen op school besproken. Voorzitter van het ZAT is Breakpoint (tevens procescoördinator Centrum Jeugd en Gezin. Daarnaast zijn de leerplichtambtenaar, GGD, Maatschappelijk werk, jeugdpolitie, Bureau jeugdzorg, schoolarts, Stichting 3D (jeugdpreventiewerker) en de school aanwezig.

Justitieel Casuoverleg (JCO)-afdoening

Het JCO-afdoening is een overleg tussen de justitiepartners (OM, politie, Raad en BJZ) over de te op te leggen straf of maatregel bij jongeren die een strafbaar feit hebben gepleegd.

Scenario-overleg risicojongeren

In dit overleg (ook wel aangeduid als Jeugd en Gezin-Veilig) worden naast jongeren waarbij een proces-verbaal is opgemaakt of die een risico lopen er een te krijgen, jeugdige veelplegers die nazorg nodig hebben, besproken. Het is een casuïstiekoverleg, waarbij afstemming plaatsvindt en afspraken gemaakt worden tussen partners van de strafrechtketen en de zorgketen. Aan dit overleg nemen deel: het OM, de gemeente, leerplicht, Leger des Heils (jeugdreclassering) William Schrikker Groep, BJZ, en Breakpoint.

Dit overleg is, onder leiding van het Centrum Jeugd en Gezin, in december 2008 als pilot gestart.

Arrondissementaal Platform Jeugd (APJ)

Dit overleg is niet bedoeld voor casuïstiekbespreking, maar betreft een informerende bijeenkomst over beleid en plannen aangaande jeugd voor alle deelnemers van het JCO, de gemeente, BJZ en het schoolmaatschappelijk werk.

Tabel 2.3 OVERZICHT DEELNEMERS OVERLEG IN LELYSTAD

BRON : GEÏNTERVIEWDEN

OVERLEG \ PARTNER	BREAKPOINT - OVERLEG	JCO AFDOENING	ZAT	CENTRAAL JEUGD-LOKET	JEUGD EN GEZIN - VEILIG	ARRONDISSEMENT PLATFORM JEUGD
GEMEENTE/LEERPLICHT						
(JEUGD) POLITIE						
Stichting 3D JONGERENWERK						
WIJKCOÖRDINATOR						
SCHOLEN/ ZORGCOÖRDINATOR						
MAATSCHAPPELIJK WERK						
LEGER DES HEILS (Jeugdreclassering)						
BJZ						
TACTUS verslavingszorg						
MDF/GEZINSCOACH						
MEE						
Stichting 3D JEUGDPREVENTIE						
RENTRAY						

OVERLEG PARTNER	BREAKPOINT - OVERLEG	JCO AFDOENING	ZAT	CENTRAAL JEUGD- LOKET	JEUGD EN GEZIN - VEILIG	ARRONDISSEM ENT PLATFORM JEUGD
GGD						
OM						
WILLIAM SCHRIKKER						
BREAKPOINT						
RAAD VOOR DE KINDERBESCHERMING						
JEUGDGEZONHEIDS- ZORG						
PROJECT TALENTMANAGERS						
PROJECT FLEVODROME						
PROJECT VOS						
LEGER DES HEILS (dagtraining)						

Projecten

In Lelystad loopt een groot aantal projecten die bedoeld zijn voor jongeren met problemen. Ook recidiverende jongeren kunnen gebruik maken van deze projecten. Professionals noemen de volgende:

- Perspectief B.V voert in opdracht van de gemeente, in nauwe samenwerking met de politie en het Concern voor Werk, het *Veilig op straat* (VOS)-project uit waarbij jonge daders onder meer worden ingezet om de veiligheid op straat aan te pakken. Doel is de jongeren, via intensieve trajecten, door te geleiden naar school en/of werk.
- Lelystad heeft een project Marokkaanse *buurtvaders* waarbij jongeren binnen hun eigen cultuur met eigen waarden en normen worden aangesproken op hun doen en laten door iemand die hun respect geniet.
- De gemeente kent het project *talentmanagers* waarbij jongeren zonder startkwalificatie of werk worden benaderd. Doelgroep zijn de overbelaste jongeren: zij worden langdurig en voortdurend door de talentmanagers begeleid bij zorg, leren, werken en wonen. Uitgangspunt zijn niet de problemen van een jongere, maar zijn talenten.
- *Flevodrome* is een leerwerkbedrijf voor jongeren met ernstige gedragsproblemen die eveneens regelmatig te maken heeft met recidiverende jongeren.
- In Lelystad is er ook een maatjes-project, het *COOL* project, waarbij een jongere of volwassene die het goed doet in de maatschappij activiteiten onderneemt samen met een jongere die behoefte heeft aan ervaringen die hem vanuit zijn eigen situatie niet geboden worden, zoals bijvoorbeeld een bezoek aan de bibliotheek of het regelen van een inschrijving bij een sportvereniging.

- *Streetwise* is een project waarbij vanuit het ROC actief jongeren benaderd worden die thuis zitten om ze terug te leiden naar school of naar een combinatie van school en werken.
- Het project *Intensieve trajectbegeleiding* richt zich op 12- en 13-jarige risicojongeren. Doel is te voorkomen dat jongeren afglijden tot crimineel gedrag. De hulpverlening is gericht op de thuissituatie. Signalering gebeurt door GGD in samenwerking met politie en BJJ. Het gaat om maximaal 24 jongeren op jaarbasis. Uitvoerder van dit project is Nieuw Veldzicht.
- Het project *Op de rails* is (binnen het reguliere voortgezet onderwijs) opgezet voor leerlingen met zware gedragsproblematiek die dreigen te ontsporen. Het project heeft een helder doel: terugkeer naar school. De leerling doet mee aan een onderwijsprogramma dat veel persoonlijke aandacht en begeleiding biedt.

3 De praktijk in Lelystad

In het vorige hoofdstuk is beschreven wat er in Lelystad aan beleid om recidive te voorkomen en te verminderen is vastgelegd, en welke overlegvormen en projecten daartoe aanwezig zijn. In dit hoofdstuk zal aandacht besteed worden aan hoe dit in de praktijk uitwerkt voor de aanpak en preventie van recidive onder jongeren.

3.1 De recidivist in Lelystad

Aard

De professionals geven aan dat een recidiverende jongere zich onderscheidt van overige jongeren. De nadruk wordt hierbij gelegd op allochtone achtergrond (het gaat in Lelystad dan om Marokkanen, Antillianen en Roma-jongeren), psychosociale of gedragsstoornissen, veel alcohol- en drugsgebruik, schoolverzuim en lage sociaaleconomische status (SES). Deze kenmerken worden nagenoeg door alle professionals genoemd. In Lelystad gaat het volgens de professionals voornamelijk om jongens. De onderscheidende kenmerken die professionals noemen betreffen voornamelijk de kenmerken van recidiverende jongeren die bekend zijn uit de literatuur. Of deze kenmerken ook werkelijk de kenmerken van de recidivist in Lelystad zijn, is niet bekend. Een cijfermatige onderbouwing of onderliggend bronmateriaal die het geschetste beeld bevestigen heeft ITJ niet aangetroffen.

Omvang

Dat jeugdcriminaliteit een groot probleem is in Lelystad en dat die criminaliteit in Lelystad niet afneemt, is bij de professionals bekend. Hoe groot het probleem van de jeugdcriminaliteit precies is en hoeveel jongeren hiervan recidiveren, is echter bij de meeste professionals niet bekend. Cijfers over het totaal aantal recidiverende jongeren in Lelystad zijn namelijk niet beschikbaar. De gemeente beschikt wel over cijfers over omvang van jeugdcriminaliteit en over aantallen jeugdige veelplegers. Door de sterke focus in beleid en plannen op veelplegers is voor veel professionals in Lelystad een veelpleger en een recidivist synoniem. Het aantal recidiverende jongeren is echter meer dan het aantal veelplegers. Het betreft immers álle jongeren die meer dan één maal met de politie in aanraking zijn gekomen vanwege het plegen van een strafbaar feit.

3.2 Aanpak van het probleem

Risicojeugd

In Lelystad zijn verschillende initiatieven ontplooid om problemen rondom probleemjongeren aan te pakken. Zo zijn er diverse overlegvormen waarin problemen met en van jongeren wordenesignaleerd en aangepakt. Er zijn projecten en trajecten waaraan probleemjongeren kunnen deelnemen. Er zijn acties ontplooid ten behoeve van aanpak van jeugdcriminaliteit en de aanpak van veelplegers. Met uitzondering van plannen om de nazorg aan ex-gedetineerden op te zetten

zijn er geen initiatieven specifiek gericht op de recidiverende jongeren. Zij worden echter nergens uitgesloten van overleg of aanpak.

Overleg

Er is, zo heeft ITJ kunnen constateren, een grote aantal overlegvormen in Lelystad waar probleemjongeren en dus ook recidivisten besproken kunnen worden. Te veel overleg, vinden veel professionals. De hoeveelheid wordt in hun ogen ook steeds meer: nieuw overleg komt naast bestaand overleg en niet in plaats van dat bestaand overleg. Het juiste overleg te vinden voor bespreking van een specifieke casus wordt door hen soms als een puzzel ervaren. Daarbij komt het ook voor dat een jongere in diverse overleggen besproken wordt of soms door verschillende organisaties op de agenda gezet.

Of alle recidiverende jongeren bereikt worden en of alle recidiverende jongeren tenminste op een plek besproken worden, weet men niet.

Wel geven professionals aan dat de Roma-jongeren nauwelijks bereikt worden. Als reden hiervoor wordt de eigen gesloten cultuur van deze groep genoemd; het bestaande aanbod lijkt niet aan te sluiten bij hun behoeftes.

Aanbod

ITJ heeft gezien dat Lelystad een divers aanbod heeft voor de signalering en aanpak van risicojongeren. Dit aanbod zou deels ook voor recidiverende jongeren geschikt kunnen zijn. Professionals noemen het aanbod in Lelystad versnipperd. Er is sprake van een groot aantal projecten. Professionals merken op dat ze los van elkaar opereren én dat weinig samenhang wordt ervaren tussen deze projecten. Hierdoor is het voor hen eveneens moeilijk (over)zicht te krijgen op het totaalaanbod.

In het aanbod missen professionals diverse vormen van hulpverlening en zorg. Ze noemen onder andere dat er geen residentiële voorzieningen zijn in Lelystad en dat intensieve langdurige begeleiding ontbreekt. Ook een hulpaanbod voor jongeren met een verstandelijke handicap, leerwerktrajecten voor meisjes en een passend aanbod voor Roma-jongeren worden gemist. Verder geven professionals uit de zorgketen aan dat de justitieketen te weinig gebruik maakt van maatregelen zoals Toezicht en Begeleiding, waarbij een jongere gedurende zes maanden intensieve begeleiding krijgt bij zaken als onderwijs, andere dagbesteding en financiën.

Stoppen of stagneren van hulp en zorg

Er zijn wachtlijsten in Lelystad, bijvoorbeeld voor sommigen projecten, voor het toewijzen van gezinsvoogden en voor plaatsing in residentiële voorzieningen in de regio.

Trajecten hebben bijna altijd een van tevoren vaststaande einddatum. Voor de jongere stopt het traject na deze einddatum, ongeacht of de jongere op dat moment afdoende zorg gekregen heeft. Bovendien geven professionals aan dat beëindiging van een traject voor hen betekent dat zij de jongeren loslaten. Einde traject betekent dat de jongere uit zicht raakt van de hulpverlener. Uit het zicht zijn en wellicht onvoldoende hulp of zorg gekregen hebben veroorzaken, evenals wachten op hulp en zorg, een risico op terugval in het foute gedrag van de jongere.

3.3 Samenwerking

Aanbod vanuit de eigen organisatie

Er zijn in Lelystad, zoals eerder geconstateerd, veel overlegvormen waar veel organisaties rondom de tafel zitten om probleemjongeren te signaleren en te bespreken.

Iedereen draagt zijn steentje bij, brengt wat nodig is en haalt wat hij nodig heeft en gaat na het overleg vervolgens vanuit de eigen organisatie, vanuit het eigen aanbod aan de slag met de jongere. Een gezamenlijk plan van aanpak is nog niet aan de orde; de aanpak is nog veelal een optelsom van losse initiatieven van een of meer organisaties. En wie dan vervolgens de coördinatie heeft is volgens de professionals lang niet altijd duidelijk. Daardoor vindt onvoldoende onderlinge afstemming plaats en is er geen bewaking van de voortgang van de hulpverlening. Dat veroorzaakt volgens de professionals een vrijblijvendheid in de aanpak. En vrijblijvendheid kan weer tot gevolg hebben dat niet het beste resultaat voor de jongere behaald kan worden.

Twee ketens

De aanpak en preventie van recidive is niet alleen de verantwoordelijkheid van justitie, het is evenzeer de verantwoordelijkheid van de gemeente, het onderwijs en de zorg- en hulpverleningsinstanties. Risico- en beschermende factoren bevinden zich immers op alle domeinen: thuis, in de omgeving en op school. ITJ is van mening dat een aanpak alleen effectief kan zijn als, naast de straf of de maatregel voor de jongere zelf, ook in andere domeinen zaken worden aangepakt en verbeterd. Organisaties en professionals zullen elkaar daarbij nodig hebben. De gemeente en de professionals in Lelystad onderschrijven dit. Men noemt niet alleen de justitiepartners verantwoordelijk voor de aanpak van recidive. Ook de gemeente zelf, zorg- en hulpverleningsinstanties en scholen worden vaak genoemd als belangrijke partner bij de aanpak. Bij preventie worden dezelfde partijen genoemd. Professionals zijn overtuigd van de noodzaak om problemen rondom jeugd gezamenlijk op te pakken en gezamenlijk op te lossen. Dit vinden ze voor de aanpak en preventie van recidive onder jongeren niet anders.

In Nederland zijn de zorgketen en de justitieketen bijna overal aparte ketens met deels eigen doelstellingen en een eigen aanbod. Als de ketens op raakvlakken hun activiteiten en informatie goed afstemmen, is het bestaan van twee ketens naast elkaar niet problematisch.

Professionals in Lelystad geven aan dat de justitieketen en de zorgketen elkaar nog onvoldoende benutten. Het overleg en de activiteiten in die ketens vinden in de ogen van professionals los van elkaar plaats en informatie en activiteiten worden nauwelijks op elkaar afgestemd: professionals uit de zorgketen klaagden er bijvoorbeeld over dat het soms voorkomt dat door het opleggen van een straf hun gemaakte plan met een jongere in duigen valt.

Sinds kort treffen de partners uit de justitieketen en de zorgketen elkaar in het Jeugd en Gezin - Veilig oftewel het scenario-overleg. In het JCO wordt de (snel, binnen de gestelde norm) te nemen straf of maatregel voor een jongere besproken. Bij het Jeugd en Gezin-Veilig / scenario-overleg komen dezelfde jongeren wederom aan bod, maar nu ligt de nadruk op het mogelijk of nodig aanbieden van zorg.

Regie

Voor de verschillende overlegvormen als Breakpointoverleg, Jeugd en Gezin-Veilig is door de gemeente een coördinator of regisseur aangewezen. In de strafketen is het OM de regisseur/coördinator. Speciaal voor de aanpak van veelplegers heeft de gemeente een coördinator aangesteld die moet zorgen voor een sluitende aanpak voor recidiverende jongeren. Deze coördinatoren of regisseurs, specifiek bedoeld voor een overleg, keten of doelgroep konden de meeste professionals wel benoemen. Echter of er een ketenregisseur is, dus een functionaris of organisatie die bewaakt dat afspraken in de keten nagekomen worden, dat er afstemming tussen de twee ketens plaatsvindt of dat de continuïteit in de hulpverlening aan de jongeren gewaarborgd is, weet men niet. Diverse organisaties en functionarissen werden als mogelijke ketenregisseur genoemd, maar ook het ontbreken van een ketenregisseur werd gemeld.

Partners

Veel organisaties dragen hun steentje bij aan de aanpak en preventie van risicojeugd. De instanties, die momenteel niet 'meedoen' en die nodig zouden zijn bij een effectieve preventie en aanpak van recidive onder jongeren, zijn volgens de professionals MEE¹⁴ en de Raad voor de Kinderbescherming.

Professionals geven aan de Raad vooral als verbinding tussen de zorgketen en de justitieketen, te missen. De Raad geeft aan uit een aantal (zorg)overlegvormen te zijn gestapt, omdat ze aan deze verwachtingen, gezien hun formele taak, niet konden voldoen.

Ook de jeugd-GGZ wordt door professionals niet als partner gezien. Die functioneert volgens de professionals nog zo solistisch dat van een samenwerkingsrelatie geen sprake is. Men vindt de jeugd-GGZ echter wel een belangrijke partner bij de preventie en aanpak van recidive.

Metten

Aangezien jongeren niet gevolgd worden na afloop van een traject weten professionals vaak niet wat het resultaat van hun aanpak is geweest. Ook het effect/resultaat van projecten op de jongeren is niet bekend.

In Lelystad is veel cijfermateriaal beschikbaar over jongeren. Politie en diverse andere organisaties leveren de gemeente cijfers aan.

De jongeren zelf worden iedere drie jaar bevraagd over onderwerpen als veiligheid en leefbaarheid.

Uit: Jongeren en leefbaarheid, veiligheid en welzijn 2007

In 2007 hebben 2.937 jongeren meegewerkt aan de jongerenenquête. Het onderzoek had als doel om in kaart te brengen wat jongeren doen, waar ze behoefte aan hebben en wat ze in Lelystad bezighoudt. Met de resultaten kunnen de plannen van de gemeente beter afgestemd worden op de wensen van de jongeren. De binding van jongeren aan buurt en stad is ten opzichte van 2004 niet

---

¹⁴ MEE is een organisatie voor mensen met een handicap, beperking of chronische ziekte. MEE ondersteunt op alle terreinen van het dagelijks leven.

veranderd. Ongeveer 60 procent is gehecht aan de buurt en een iets groter percentage is gehecht aan de stad. Slechts een kwart van de jongeren is van mening dat de gemeente de jongeren voldoende betreft bij veranderingen in de buurt. Ondanks het afgenomen verantwoordelijkheidsgevoel zijn jongeren niet minder actief geweest om hun buurt te verbeteren. Lelystadse jongeren voelen zich vaker onveilig dan jongeren elders. Wat betreft het welzijn van jongeren zijn er nauwelijks verschillen ten opzichte van drie jaar geleden. Jongeren zijn niet vrolijker of minder vrolijk geworden en niet meer of minder sociaal geïsoleerd geraakt. Tweevijfde van de jongeren heeft te maken gehad met een probleem dat hem of haar dag en nacht bezig heeft gehouden. Van hen geeft 10 procent aan nergens terecht te kunnen met de hulpvraag. In vergelijking met de Nederlandse jeugd is de Lelystadse jeugd minder gelukkig (90 procent respectievelijk 84 procent).

Maar zoals al eerder geconstateerd is het cijfermateriaal niet toegespitst op recidive.

4 Conclusies en oordeel

De centrale vraag van dit onderzoek luidde: "Hoe werken organisaties en voorzieningen in de gemeente Lelystad samen aan het voorkomen van recidive (preventie) en aan de aanpak van recidive (curatie) bij jongeren, en wat zijn de resultaten van deze samenwerking?"

Dit hoofdstuk geeft antwoord op deze centrale vraag. Eerst worden de deelconclusies, op de acht kwaliteitscriteria die ITJ hanteert om de kwaliteit van de ketensamenwerking te beoordelen, weergegeven. Daarna volgt de algemene conclusie. Tot slot presenteert ITJ haar oordeel over de kwaliteit van de ketensamenwerking in Lelystad.

4.1 Beoordeling kwaliteitsaspecten

Om te komen tot een beoordeling van de kwaliteit van de ketensamenwerking in een gemeente kijkt ITJ naar acht kwaliteitsaspecten. Deze aspecten hebben niet alleen de functie om de aangetroffen kwaliteit van de samenwerking te beoordelen; ze geven ook richting aan de ontwikkeling van nieuwe en versterking van bestaande ketens.

Doelconvergentie

De mate waarin overeenstemming bestaat tussen ketenpartners over het gezamenlijk doel van de keten om het probleem te voorkomen en te verminderen.

Doelconvergentie

Preventie en aanpak van recidive onder jongeren is binnen de gemeente Lelystad niet als beleidsprioriteit geformuleerd. Belangrijke beleidsprioriteiten zijn de aanpak voor risicojeugd en de aanpak van jeugdcriminaliteit en veelplegers.

Een gezamenlijk doel gericht op het voorkomen en aanpakken van recidive onder jongeren, gedeeld door alle ketenpartners die daarbij een rol (kunnen) hebben, en de afzonderlijke organisaties overstijgend, ontbreekt dan ook in Lelystad.

Gedeelde probleemanalyse

Een door ketenpartners gedeelde analyse van het probleem. Dit moet leiden tot een gedeeld beeld van de oorzaken, de omvang en de aangrijpingspunten om het probleem te voorkomen en te verminderen.

Gedeelde probleemanalyse

Lelystad beschikt over veel cijfermateriaal maar heeft geen gedetailleerde cijfers met betrekking tot het aantal recidiverende jongeren. Dat het probleem groot is is bij iedereen bekend. Hoe groot echter weet men niet. Iedere betrokken organisatie / professional heeft zich een eigen beeld gevormd over recidiverende jongeren. Hoewel dit beeld niet met elkaar is gedeeld blijkt dit overigens wel grotendeels overeen te komen.

Daarnaast ontbreekt een gezamenlijke analyse van het probleem en is onduidelijk in hoeverre de uitgevoerde activiteiten passen bij de aard van het probleem en leiden tot een effectieve aanpak van recidive onder jongeren.

ITJ vindt het belangrijk dat er een gedeelde probleemanalyse komt

voor recidive onder jongeren. Een door alle betrokken organisaties gedeelde analyse van het probleem leidt tot een gedeeld beeld van oorzaken, omvang en aangrijpingspunten voor een aanpak. Dit is een voorwaarde om recidive (effectief) te kunnen voorkomen en verminderen.

Ketenregie

Sturing en afstemming van de keten om het/de aan het probleem van de jongere gerelateerde doel(en) van de keten te bereiken.

Ketenregie

Er zijn veel overlegvormen, die ieder een eigen voorzitter of coördinator kennen. De zorgketen en de justitieketen opereren nog los en geïsoleerd van elkaar en hebben eigen coördinatoren. Sinds kort treffen de partners uit de justitieketen en de zorgketen elkaar in het Jeugd en Gezin-Veilig, een casuïstiekoverleg. Wie de regisseur is die verantwoordelijk is voor de bewaking van alle activiteiten op het gebied van preventie en aanpak van recidive en afstemming tussen de betrokken organisaties of tussen de twee ketens is onduidelijk. Dit is niet vreemd aangezien ketenregie pas helder belegd kan worden als er

een gedeelde probleemanalyse en een gezamenlijk doel is.

Informatie-coördinatie

Alle gegevens die nodig zijn om het gezamenlijk doel te bereiken, worden verzameld, vastgelegd en uitgewisseld.

Informatiecoördinatie

De eerdere constatering dat preventie en aanpak van recidive niet als gezamenlijk doel is geformuleerd leidt er eveneens toe dat er geen gegevens en informatie uitgewisseld wordt om dit doel te bereiken. Er is in Lelystad dan ook geen sprake van informatiecoördinatie. Professionals wisselen in de overleggen die ze bijwonen wel informatie over de jongeren zelf uit met andere professionals, maar deze uitwisseling is nauwelijks gecoördineerd en geborgd. Ook informatieoverdracht vanuit de ene keten naar de andere keten gebeurt nauwelijks. Sinds kort vindt de informatie-uitwisseling tussen de twee ketens via het Jeugd en Gezin-Veilig plaats.

Lelystad werkt met de Verwijsindex Risicjongeren. Onduidelijk is echter gebleven of en de Verwijsindex een rol speelt in de informatie-uitwisseling en welke rol dat dan is.

Bereik

De organisaties weten op welke jongeren en welk deel van het probleem de keten zich richt en hebben zicht op jongeren die zij wel en niet bereiken met het gezamenlijke of afzonderlijk aanbod.

Bereik

Wanneer er geen zicht op aard en omvang van het probleem is, is het moeilijk vast te stellen of alle jongeren bereikt worden. In Lelystad ontbreekt een dergelijk zicht, maar omdat professionals wel een beeld hebben van een recidiverende jongere weet men zeker dat niet alle jongeren bereikt worden. Met name Roma-jongeren worden hier genoemd. Ook ontbreken in de keten(s) een aantal organisaties, die professionals nodig achten bij een effectieve aanpak van recidive.

Continuïteit

De activiteiten in de keten vinden ononderbroken plaats.

Continuïteit

Het is in het belang van de jongere dat tijdens de begeleiding de verschillende trajecten en activiteiten zonder onderbrekingen op elkaar aansluiten en leiden tot een oplossing van het probleem. In Lelystad bestaan wachtlijsten bij verschillende voorzieningen. Door het versnipperde aanbod aan hulp en voorzieningen en stagnering van zorg en hulp komt de hulpverlening aan de jongere in het gedrang.

Voor jongeren die een traject afgerond hebben of uit detentie komen is nazorg en langdurige monitoring van essentieel belang om te voorkomen dat ze terugvallen in crimineel gedrag. In Lelystad is hiervan nog geen sprake.

Oplossingsgerichtheid

De activiteiten van ketenpartners zijn gericht op het verminderen of voorkomen van het probleem en zijn afgestemd op de behoeften van jongeren. De afzonderlijke activiteiten van ketenpartners worden daartoe op elkaar afgestemd.

Oplossingsgerichtheid

Lelystad heeft de beschikking over een ruim aanbod aan activiteiten, voorzieningen en projecten voor jongeren. In hoeverre dit aanbod aansluit bij de behoefte van recidiverende jongeren is onduidelijk. Het is belangrijk zicht te krijgen op de achtergrond van de problematiek en het aanbod hierop af te stemmen. De aanpak in Lelystad zou effectiever kunnen zijn indien organisaties gezamenlijk één plan van aanpak zouden aanbieden aan de recidiverende jongere, de totale historie van die jongere hierbij betreffend, aansluitend aan de behoeften van ouders en jongeren. Het aanbod nu blijft veelal het aanbod van de professional en diens organisatie en is niet specifiek afgestemd op de vraag of behoefte van die jongere.

Systematische evaluatie en verbetering

Een systematische evaluatie van de (keten)aanpak om de kwaliteit van de ketendoelen en het bereiken van de beoogde effecten te waarborgen en verbeteren.

Systematische evaluatie en verbetering

Van een structurele, gezamenlijke evaluatie is in Lelystad geen sprake. Organisaties evalueren soms hun eigen inzet en aanbod. Slechts een aantal overleggen of projecten wordt geëvalueerd. De evaluatie betreft dan echter vaak alleen de wijze waarop het overleg plaatsvindt en hoe het project loopt. Of ingezette acties, het geboden traject en dergelijke resultaat hebben voor de jongere of effectief zijn voor de doelgroep wordt niet gemeten.

4.2 Algemene conclusie

In Lelystad recidiveren relatief veel jongeren in vergelijking met andere gemeenten. Jongeren die recidiveren hebben minder goede toekomstperspectieven dan leeftijdsgenoten die niet recidiveren. De organisaties in Lelystad vinden het belangrijk dat recidive onder jongeren wordt voorkomen en verminderd. Om dit te kunnen realiseren ziet men de noodzaak samen te werken.

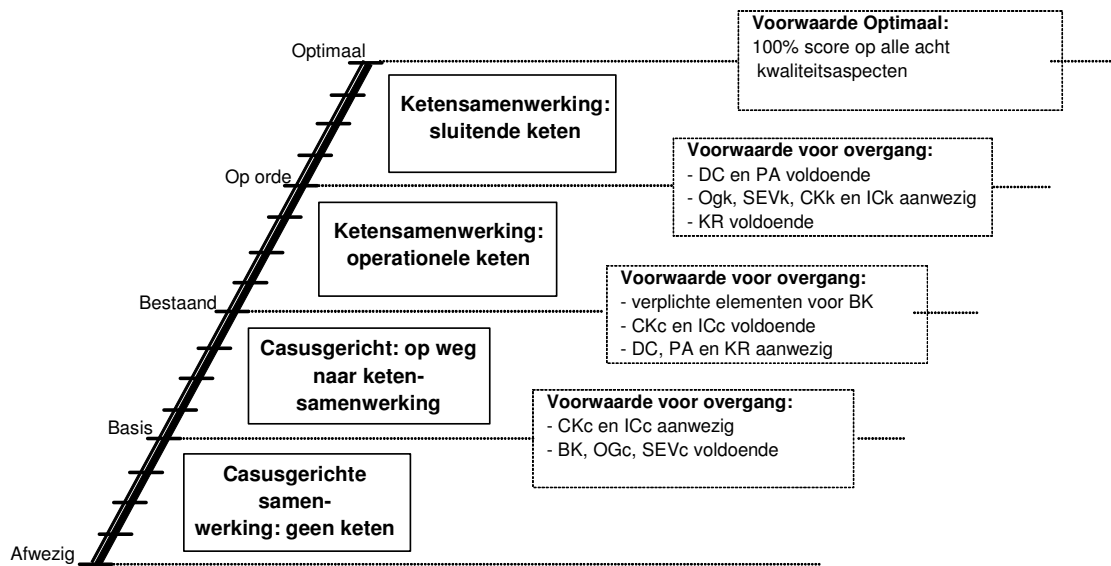
Hoewel hiermee het fundament voor samenwerking gelegd is, concludeert ITJ dat er op dit moment voor de aanpak en preventie van recidive bij de organisaties en voorzieningen in de gemeente Lelystad nog geen sprake is van een ketensamenwerking zoals ITJ die voorstaat.

4.3 De kwaliteit van de ketensamenwerking

In de vorige paragraaf heeft ITJ aangegeven hoe, en in welke mate in de gemeente Lelystad wordt voldaan aan de verschillende kwaliteitsaspecten van een goede ketensamenwerking. Het doel van de ITJ onderzoeken is echter niet alleen aangeven in welke mate de samenwerking tussen organisaties en voorzieningen voldoet aan de acht aspecten sec. ITJ wil uiteindelijk een oordeel kunnen geven over de kwaliteit van de (keten)samenwerking in zijn geheel. Om dit oordeel te kunnen geven, dienen de 'scores' op de kwaliteitsaspecten in samenhang gezien te worden. Hiervoor heeft ITJ een normenkader ontwikkeld (zie figuur 4.1).

Figuur 4.1:

Normenkader ITJ algemeen: kwaliteit van de ketensamenwerking¹⁵

Lelystad: Casusgerichte samenwerking, geen keten

¹⁵ DC = Doelconvergentie PA = Gedeelde Probleemanalyse KR = Ketenregie
 CK = Continuïteit in de keten IC = Informatiecoördinatie OG = Oplossingsgerichtheid
 BK = Bereik van de keten SEV = Systematische Evaluatie en Verbetering
 Een c of k achter de afkorting van het kwaliteitsaspect wijst op het 'niveau' waarop dit aspect van toepassing is, c wil zeggen 'casusniveau', en k verwijst naar 'ketenniveau'.
 Onder 'aanwezig' wordt verstaan dat het kwaliteitsaspect zichtbaar is in welke vorm dan ook. Onder 'voldoende' wordt verstaan dat er voor minimaal 80 procent aan het kwaliteitsaspect is voldaan.

Wanneer ITJ bovenstaande deelconclusies op de afzonderlijke kwaliteitsaspecten in samenhang beoordeelt conform het ITJ-normenkader, wordt de kwaliteit van de ketensamenwerking ten behoeve van de aanpak en preventie van recidive in Lelystad beoordeeld als 'casusgerichte samenwerking: geen keten'. De samenwerking die aangetroffen is, is nog casusgericht, dat wil zeggen: is aanwezig rondom de aanpak van individuele jongeren, maar niet structureel aanwezig voor de doelgroep.

ITJ komt tot dit oordeel omdat een aantal kwaliteitsaspecten niet in voldoende mate aanwezig zijn in die samenwerking.

Om in Lelystad een stap voorwaarts te kunnen maken moet in ieder geval voldaan worden aan de volgende aspecten 'bereik', 'oplossingsgerichtheid' en 'systematische evaluatie en verbetering'. Daarvoor is allereerst zicht op aard en omvang van recidive nodig. Ook moeten continuïteit en informatiecoördinatie aanwezig zijn. Deze laatste aspecten hoeven in deze fase nog niet per se voldoende te zijn.

5 Bestuurlijke boodschap en aanbevelingen

5.1 Bestuurlijke boodschap

De gemeente staat als bestuurslaag dicht bij haar burgers en kent de (on)mogelijkheden van de eigen lokale situatie. Het inzicht in de lokale situatie en de (wettelijke) taken van de gemeente als regisseur van het preventief jeugdbeleid en het integraal veiligheidsbeleid geven de gemeente Lelystad een goede uitgangspositie om passende oplossingen te vinden voor het probleem van recidive onder jongeren.

De gemeente is al actief op het gebied van aanpak van risicojeugd, jeugdcriminaliteit en veelplegers. De gemeente heeft echter ook een belangrijke rol om recidive onder jongeren in de gemeente te voorkomen en te verminderen. Uit het onderzoek van ITJ komt naar voren dat er een aantal mogelijkheden is om de aanpak van recidive onder jongeren in Lelystad te verbeteren.

ITJ is van mening dat de gemeente Lelystad samen met betrokken organisaties en voorzieningen uit de verschillende ketens moet streven naar een integrale aanpak van recidive onder jongeren. Hieronder geeft ITJ een aantal aanbevelingen die kunnen bijdragen tot die integrale aanpak. Bij het opstellen van het actieplan zou de gemeente vooral aan deze punten aandacht moeten besteden.

5.2 Aanbevelingen

Maak van de preventie en aanpak van recidive onder jongeren een beleidsprioriteit

Recidive is zowel voor de jongere zelf als voor de gemeente Lelystad een ernstig maatschappelijk probleem. Een effectieve aanpak van recidive onder jongeren vereist een integraal gemeentelijk beleid.

Zorg voor zicht op aard en omvang van de groep jeugdige recidivisten

Om belangrijke stappen op weg naar ketensamenwerking te maken is het voor Lelystad met name belangrijk zicht op aard en omvang van recidive te krijgen. Zonder een goed beeld van de recidivist en een goede lokale analyse van het probleem recidive is het onmogelijk gezamenlijk een doel vast te stellen, de juiste aanpak te kiezen en te meten of de aanpak het gewenste effect voor de jongeren zelf heeft gehad. Deze laatste aspecten zijn eveneens essentieel voor het doen van belangrijke stappen voorwaarts. De analyse dient een compleet, gemeenschappelijk en door alle organisaties gedeeld beeld van recidive in Lelystad op te leveren.

Kijk kritisch naar de bestaande overlegvormen

Fuseer waar mogelijk, schrap waar nodig en laat overlegvormen op elkaar aansluiten

De overlegstructuur en het doel van de afzonderlijke overlegvormen dienen voor alle professionals overzichtelijk, niet overlappend en op elkaar aansluitend te zijn.

Overleg is geen doel op zich: het gaat om het bereiken van resultaten voor jongeren.

Het recent opgezette overleg Jeugd en Gezin-Veilig bijvoorbeeld lijkt een goede overlegvorm om fusie en aansluiting te realiseren.

Creëer een passend aanbod

Met het verkregen lokale inzicht in het probleem recidive moet het huidige aanbod bekeken worden. Een passend aanbod bestaat uit preventieve activiteiten (op het gebied van welzijn en vrije tijd), maar ook uit activiteiten voor first-offenders. Het bevat activiteiten in het kader van nazorg: begeleiding en monitoring na afloop van een traject bijvoorbeeld, maar ook nazorg na detentie. En het bestaat uit een pakket van activiteiten voor de aanpak van recidive zelf: activiteiten die effectief zijn en aansluiten op de behoefte van de jongere en zijn ouders. Het aanbod voor risicojeugd in Lelystad is ruim. Mogelijk dat dit aanbod ook ingezet kan worden voor de aanpak van recidive.

Verder dient gezorgd te worden dat het aanbod aan activiteiten en projecten bekend, overzichtelijk, toegankelijk en in samenhang met elkaar zijn.

Bewaak de continuïteit

Bewaak de continuïteit in de hulpverlening. Het verminderen van wachtlijsten, het zorgen voor soepele overgangen van het ene traject naar het andere en langdurige monitoring van jongeren na beëindiging van een traject zijn hierbij van essentieel belang.

Neem de regisseursrol en zorg met name dat de aansluiting tussen de ketens gerealiseerd wordt

De gemeente dient de regisseursrol te benutten om de aansluiting tussen de justitiële keten en de zorgketen te bewerkstelligen. Zonder deze aansluiting zal nooit een effectieve samenwerking bereikt worden. Bij de ontwikkeling van Centra voor Jeugd en Gezin of andere structuren bedoeld om organisaties en professionals met elkaar te laten samenwerken, moet aandacht zijn voor de afstemming en aansluiting tussen organisaties/ketens en de professionals daarbinnen en hun verschillende doelen, taken en aanbod.

Meet op resultaten

Om te weten of gezamenlijke inspanningen een positief resultaat hebben, is het nodig gegevens te verzamelen die meer gericht zijn op het resultaat voor de jongere: is de jongere zelf geholpen met de aanpak? Bovendien moeten deze gegevens niet alleen het directe resultaat van een activiteit of traject weergeven, maar ook het resultaat voor de jongere op de lange termijn laten zien.

5.3 Tot slot

De gemeente Lelystad heeft bij de start van het onderzoek toegezegd om, aan de hand van de bevindingen en aanbevelingen van het ITJ-onderzoek, samen met de betrokken organisaties, een plan op te stellen om de preventie en aanpak van recidive onder jongeren te verbeteren.

ITJ zal dit actieplan beoordelen en de uitvoering van dit plan gedurende een samen met de gemeente af te spreken periode monitoren. Hierna wordt de gemeente gevraagd het actieplan te evalueren. Met een beoordeling van deze evaluatie rondt ITJ het onderzoek af.

Bijlage 1 Risico- en beschermende factoren

Optreden van risicofactoren van geboorte tot vroege volwassenheid

Leeswijzer: de gele cellen geven de opeenstapeling van risicofactoren weer. De cijfers verwijzen naar de leeftijdsperiode. Bijvoorbeeld: 'voortzetting gezinsfactoren 3' betekent 'voortzetting gezinsfactoren uit de basisschoolperiode'

	1 rond de geboorte	2 Voorschoolse periode	3 Basisschoolperiode	4 Adolescentie	5 Vroege volwassenheid
INDIVIDUEEL	Laag IQ	Voortzetting individuele factoren 1plus	Voortzetting individuele factoren 1plus	Voortzetting individuele factoren 1plus	Voortzetting individuele factoren 1plus
	Negatieve emotionaliteit	Nieuwe factoren	Voortzetting individuele factoren 2plus	Voortzetting individuele factoren 2plus	Voortzetting individuele factoren 2 plus
		Ontwikkelingsachterstanden	Nieuwe factoren	Voortzetting individuele factoren 3plus	Voortzetting individuele factoren 3plus
	Blootstelling aan giftige stoffen voor de geboorte	Taalproblemen	Sociaal isolement	Nieuwe factoren	Voortzetting individuele factoren 4plus
	Complicaties zwangerschap en/of geboorte	Gebrek aan schuldgevoel	Zwakke sociale vaardigheden	Zwaar drugsgebruik	Voortzetting individuele factoren 4plus
	Problemen rond de geboorte	Ongevoelig gedrag	'Denkfouten' samenhangend met agressie	Drugshandel	Werkloosheid
			Positieve houding t.o.v. probleemgedrag	Zwakke leerprestaties	Wapengebruik
		Impulsief / gewaagd gedrag	Lage schoolmotivatie	Maken van slachtoffers	
		Aandachtsproblemen	Positieve houding t.o.v. criminaliteit		
		Zwakke vaardigheden m.b.t. plannen, vooruitkijken en problemen oplossen	Positieve houding t.o.v. drugsgebruik		
		Verzet tegen discipline	Negatieve levenservaringen		
			Zwak in plannen van toekomst		
			Vroege puberteit / rijpheid (m.n. bij meisjes)		
GEZIN	Lage sociaal-ecomische status	Voortzetting gezinsfactoren 1plus	Voortzetting gezinsfactoren 1plus	Voortzetting gezinsfactoren 1plus	Voortzetting gezinsfactoren 1plus
	Groot gezin	Nieuwe factoren	Voortzetting gezinsfactoren 2plus	Voortzetting gezinsfactoren 2plus	Voortzetting gezinsfactoren 2plus
		niet-consistente opvoeding / disciplineren	Nieuwe factoren	Voortzetting gezinsfactoren 3 plus	Voortzetting gezinsfactoren 3plus
Werkloosheid van ouders / afhankelijk van uitkering	Fysieke straf	Zwakke relatie en communicatie ouders-kind			

	1 rond de geboorte	2 Voorschoolse periode	3 Basisschoolperiode	4 Adolescentie	5 Vroege volwassenheid
LEEFTIJD-GENOTEN	Gezinscriminaliteit	Kindermishandeling en / of verwaarlozing	Gering toezicht	Nieuwe factoren	Voortzetting gezinsfactoren 4plus
	Psychopathologie van ouders	Afwijkend gedrag van broertjes en zusjes	Lage ambities m.b.t. kind		
	Drugsgebruik van ouders	Opeenvolging van meerdere verzorgers			
	Laag onderwijsniveau ouders	Zware stress ouders			
	Tiernermoederschap	Sociaal isolement			
	Eenoudergezin	Slechte relatie tot partner			
		Postieve houding ouders t.o.v. probleemgedrag			
		Nieuwe factoren	Voortzetting factoren leeftijdgenoten 2plus	Voortzetting factoren leeftijdgenoten 2plus	Voortzetting factoren leeftijdgenoten 2plus
		Afwijzing door leeftijdgenoten	Nieuwe factoren	Voortzetting factoren leeftijdgenoten 3plus	Voortzetting factoren leeftijdgenoten 3plus
		Pesten en gepest worden	Criminaliteit van leeftijdgenoten	Voortzetting factoren leeftijdgenoten 3plus	Voortzetting factoren leeftijdgenoten 3plus
SCHOOL			Drugsgebruik door leeftijdgenoten	Nieuwe factoren	Voortzetting factoren leeftijdgenoten 4plus
				Buurtbendes	
			Nieuwe factoren	Voortzetting schoolfactoren 3plus	
BUURT			Hoge mate van afwijkend gedrag op school		
			Zwakke schoolorganisatie		
			Nieuwe factoren	Voortzetting buurtfactoren 3plus	Voortzetting buurtfactoren 3plus
			Achterstandswijk		
			Veel buurtcriminaliteit		

Optreden van beschermende factoren van geboorte tot vroege volwassenheid

	1 rond de geboorte	2 Voorschoolse periode	3 Basisschoolperiode	4 Adolescentie	5 Vroege volwassenheid
INDIVIDUEEL	Normaal tot hoog IQ	Voortzetting individuele factoren 1plus	Voortzetting individuele factoren 1plus	Voortzetting individuele factoren 1plus	Voortzetting individuele factoren 1plus
	Makkelijk temperament	Nieuwe factoren	Voortzetting individuele factoren 2plus	Voortzetting individuele factoren 2plus	Voortzetting individuele factoren 2 plus
	Geen blootstelling aan giftige stoffen voor de geboorte	Geen ontwikkelingsachterstanden	Nieuwe factoren	Voortzetting individuele factoren 3plus	Voortzetting individuele factoren 3plus
		Geen taalproblemen	Geen sociaal isolement		

	1 rond de geboorte	2 Voorschoolse periode	3 Basisschoolperiode	4 Adolescentie	5 Vroege volwassenheid
	Geen complicaties zwangerschap en/of geboorte	Aanwezigheid schuldgevoel	Goede sociale vaardigheden	Nieuwe factoren Verwachting gepakt te worden bij crimineel gedrag	Voortzetting individuele factoren 4plus
	Geen problemen rond de geboorte	Afwezigheid ongevoelig gedrag	Geen 'denkfouten' samenhangend met agressie	Goede arbeidskwalificaties	Nieuwe factoren Heeft werk of volgt opleiding
		Negatieve houding t.o.v. probleemgedrag	Goede leerprestaties		
		Geen impulsief / gewaagd gedrag	Hoge schoolmotivatie		
		Geen aandachtsproblemen	Negatieve houding t.o.v. criminaliteit		
		Goede vaardigheden m.b.t. plannen, vooruitkijken en problemen oplossen	Negatieve houding t.o.v. drugsgebruik		
		Geen verzet tegen discipline	Positieve levenservaringen		
		Groeiende vaardigheden / talenten			
		In staat toekomst te plannen			
GEZIN	Midden tot hoge sociaal-ecomische status	Voortzetting gezinsfactoren 1plus	Voortzetting gezinsfactoren 1plus	Voortzetting gezinsfactoren 1plus	Voortzetting gezinsfactoren 1plus
	Klein gezin	Nieuwe factoren	Voortzetting gezinsfactoren 2plus	Voortzetting gezinsfactoren 2plus	Voortzetting gezinsfactoren 2plus
	Geen werkloosheid of afhankelijkheid van uitkering	Weinig fysieke straf	Nieuwe factoren Ondersteuning door ouders	Voortzetting gezinsfactoren 3 plus	Voortzetting gezinsfactoren 3plus
	Geen gezinscriminaliteit	Geen kindermishandeling en / of verwaarlozing			Voortzetting gezinsfactoren 4plus
	Geen psychopathologie ouders	Geen afwijkend gedrag van broertjes en zusjes			
	Geen drugsgebruik van ouders	Geen of weinig verandering van verzorgers			
	Gemiddeld tot hoog onderwijsniveau ouders	Weinig stress ouders			
	Geen tienermoederschap	Sociale betrokkenheid			
	Tweeoudergezin	Goede relatie tot partner			
		Negatieve houding ouders t.o.v. probleemgedrag			
	Aanwijzigheid				

	1 rond de geboorte	2 Voorschoolse periode	3 Basisschoolperiode	4 Adolescentie	5 Vroege volwassenheid
LEEFTIJDGE NOTEN		andere ondersteunende volwassenen			
		Nieuwe factoren	Voortzetting factoren	Voortzetting factoren	Voortzetting factoren
		Goede relatie met leeftijdgenoten	leeftijdgenoten 2plus	leeftijdgenoten 2plus	leeftijdgenoten 2plus
		Niet gepest worden	Nieuwe factoren	Voortzetting factoren leeftijdgenoten 3plus	Voortzetting factoren leeftijdgenoten 3plus
			Lage criminaliteit van leeftijdgenoten		
SCHOOL			Weinig drugsgebruik door leeftijdgenoten	Nieuwe factoren	Voortzetting factoren leeftijdgenoten 4plus
				Meeste vrienden bezoeken school	
				Geen bende-lidmaatschap	Nieuwe factoren
					Huwelijk met prosociale partner
BUURT					Gering aantal seksuele partners
			Nieuwe factoren	Voortzetting schoolfactoren	
			Lage mate van afwijkend gedrag op school	3plus	
BUURT			Sterke schoolorganisatie		
			Nieuwe factoren	Voortzetting buurtfactoren	Voortzetting buurtfactoren
			Goede buurt	3plus	3plus
			Weinig buurtcriminaliteit		
			Verhuizing naar betere buurt		

Ontleend aan: Rolf Loeber e.a., Tomorrow's Criminals: The Development of Child Delinquency And Effective Interventions. Ashgate, Ashgate Press, 2008.

Bijlage 2 Aantal veelplegers en hardekernjongeren in 2007

(16 gemeenten die > 25% boven landelijk gemiddelde scoren)

2007	Aantal	Aantal	Veelplegers				Hardekernjongeren	
	inwoners	inwoners	12-24 jaar					
	12-17 jaar	18-24 jaar	Aantal	Op de	Aantal	Op de		
GEMEENTE			(absoluut)	10.000	(absoluut)	10.000		
Nederland			4.056	16	5.931	23		
Amsterdam	41.617	71.271	334	30	482	43		
Arnhem	8.776	14.372	62	27	90	39		
Dordrecht	8.763	10.131	75	40	87	46		
Gouda	5.526	5.662	48	43	71	63		
Hellevoetsluis	3.140	3.120	29	46	30	48		
IJsselstein	2.746	2.327	16	32	23	45		
Lelystad	5.593	6.273	46	39	46	39		
Maassluis	2.271	2.480	20	42	25	53		
Rotterdam	39.787	59.801	462	46	593	60		
Schiedam	5.327	6.208	53	46	60	52		
's-Gravenhage	30.933	42.568	258	35	367	50		
's-Hertogenbosch	9.094	11.215	50	25	82	40		
Spijkenisse	5.877	6.933	35	27	47	37		
Vlaardingen	4.911	5.508	42	40	45	43		
Vlissingen	3.083	4.035	27	38	40	56		
Zutphen	3.511	3.211	23	34	33	49		

Cijfers KLPD

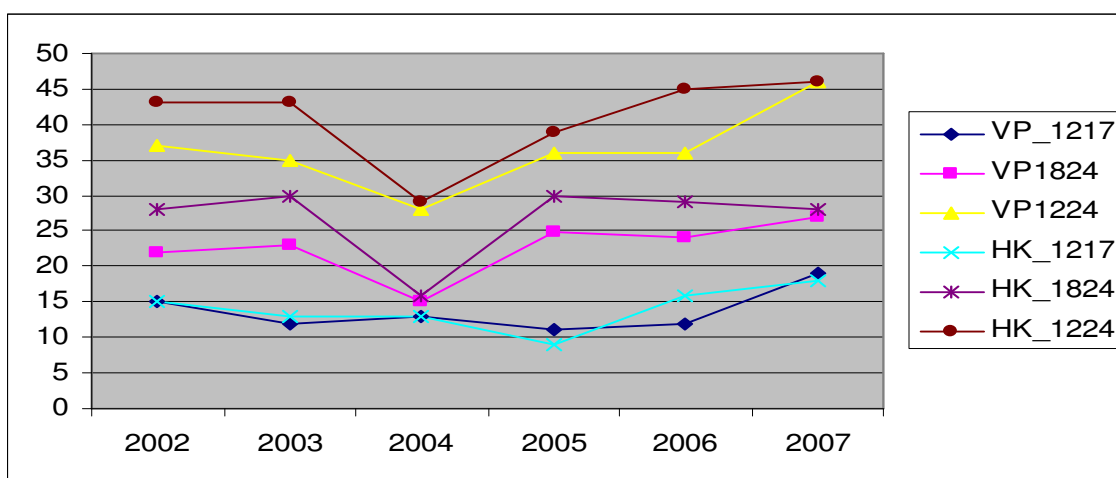

Bijlage 3 Absolute aantallen veelplegers en hardekernjongeren in Lelystad

Uitgesplitst in leeftijdscategorie 12 t/m 17 jaar en 18 t/m 24 jaar van 2002 t/m 2007

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
VP 12-17	15	12	13	11	12	19
VP 18-24	22	23	15	25	24	27
VP 12-24	37	35	28	36	36	46
HK 12-17	15	13	13	9	16	18
HK 18-24	28	30	16	30	29	28
HK 12-24	43	43	29	39	45	46

Aantallen en trend van 5 jaren uitgedrukt in een grafiek met trendlijnen:

Bijlage 4 Literatuur

Algemene Rekenkamer. Ketenbesef op de werkvloer. Den Haag, 2008.

Alle kansen voor alle kinderen. Programma voor Jeugd en Gezin 2007-2011, juni 2007.

Bestuurlijk Arrangement Antilliaanse Risicjongeren (convenant tussen rijksoverheid en Lelystad)

Blom, M. en A. M. van der Laan. Monitor Jeugd terecht 2007. Den Haag, Ministerie van Justitie-WODC, 2007. Factsheet 2007-3.

Brief van de minister van Justitie aan de Tweede Kamer over Veiligheid begint bij voorkomen, 6 november 2007.

Brief van de minister voor Jeugd en Gezin aan de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, betreffende Centra voor Jeugd en Gezin en regierol gemeenten, 16 november 2007.

Commissie Jeugdcriminaliteit. Met de neus op de feiten (Commissie Van Montfrans). Den Haag, Ministerie van Justitie, 1994.

Convenant veelplegers Lelystad, 7 december 2005

Dam, C. van. Juvenile criminal recidivism. Relations with personality and post release environmental risk and protective factors. 2007. ISBN 90-9018835-5.

Eerste bestuursrapportage 2007, Rapportage over de voortgang van de programmabegroting 2007

Enquête JCO jeugd nov + samengevatte uitkomsten enquête

Factsheet Jeugdcriminaliteit. Voorkomen van eerste delicten en verminderen van recidive. Den Haag, Ministerie van Justitie, september 2006.

Factsheet kindermisdaad 1. Omvang, aard en gevolgen. Amsterdam, Amsterdams Centrum voor Kinderstudies/Vrije Universiteit Amsterdam, 2008.

Factsheet kindermisdaad 2. Risico- en beschermende factoren, preventie en aanpak. Amsterdam, Amsterdams Centrum voor Kinderstudies/Vrije Universiteit Amsterdam, 2008.

GAAFkrant , 2008, Provincie Flevoland

Gezamenlijke landelijke prioriteiten politie 2008-2011, 1 juni 2007.

Grisnich, F.J.L. en R.A. Jaarsma. Perspectief bieden. Evaluatie integrale aanpak in de provincie Groningen 1999-2005. CMO Groningen, 2006.

Groot, I. de, M. Steketee, J. Boutellier, H. Braam, B. Tierolf. Greep op jeugdcriminaliteit. 'Evidence based' methodiek voor aanpak en preventie. Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, 2007.

Laan, M. van der en M. Blom. Jeugddelinquentie: risico's en bescherming. Bevindingen uit de WODC Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit 2005. Den Haag, Ministerie van Justitie-WODC, 2006.

Leiden, Ilse en Henk Ferwerda. 'Een blik over de schutting. Buitenlandse aanpak van probleemjeugd'. In: Sec Tijdschrift over samenleving en criminaliteitspreventie, juni 2004, 18^e jaargang nr. 3.

Loeber, Rolf e.a., *Tomorrow's Criminals: The Development of Child Delinquency And Effective Interventions*. Ashgate, Ashgate Press, 2008.

Ministerie van Justitie. Jeugd terecht (informatie van website).

Ministerie van Justitie. Brochure Nazorg Jeugd. Den Haag, 2007.

Meerjaren Ontwikkelings Programma 2005-2009, Lelystad maakt er werk van...., 7 februari 2005

Naar een veiliger samenleving. Den Haag, Ministerie van Justitie en Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, oktober 2002.

Nauta, Oberon. Het leven na Halt. Een onderzoek naar recidivepatronen onder Halt-jongeren. DSP-groep. Amsterdam, 2005.

Programmaplan Jeugdcriminaliteit, 'de uitvoering maakt het verschil'. Den Haag, Ministerie van Justitie, februari 2008.

Samen aan de slag. Bestuursakkoord rijk en gemeenten, 4 juni 2007.

Samen leven, samen werken. Beleidsprogramma Kabinet Balkenende IV 2007-2011, Den Haag, 2007.

Vasthoudend en effectief: versterking van de aanpak van jeugdcriminaliteit. Den Haag, Ministerie van Justitie, 2002.

Voortgangsrapportage Lelystadse meerderjarige zeer actieve veelplegers

Wartna, B.S.J., M. Blom en N. Tollenaar. De WODC-Recidivemonitor 2004. Den Haag, Ministerie van Justitie-WODC, 2004.

Wegwijzer aanpak jeugdoverlast en –criminaliteit (wegwijzer gemaakt door een projectgroep voor alle gemeenten in Nederland)